

JAKOBSBERGS KVARN...

Några notiser ur dess historia

Fritt efter en text av Lars Gustafsson j:r

En väderkvarn vid Jakobsbergs gård kan troligen dateras till 1780-talets första hälft.

Det första kända tecknet på att en kvarn finns utanför mantalslängden för 1786.

Under Jakobsberg upptas då nämligen av en mjölnarhustru. Av några senare mantalslängder framgår att hennes man, dvs mjölnaren, är gammal och ofärdig och därför befriad från att erlägga mantalspenningar. Han heter Erik Andersson. Dessa noteringar skulle tyda på att mjölnaren och kvarnen funnits några år före 1785.

En genomgång av mantalslängder och husförhörslängder från 1780-talet och fram till 1920-talet, då kvarnrörelsen upphör, visar att 25 mjölnare varit anställda.

Under 1800-talets första hälft är omsättningen på mjölnare stor. De allra flesta stannar bara ett å två år.

En ny kvarn byggdes enligt uppgifter från 1841. Den Nya kvarnen var av Holländsk typ, dvs med vridbar huv, tio sidig och avsmalnande uppåt.

Per Olof Karlsson blir den sista mjölnaren vid Jakobsberg med den längsta tjänstetiden, ca 30 år. Kvarnen är i bruk till 1926. Tre år senare hösten 1929 blåser vingarna av i en storm.

Under några år i slutet av 1930-talet och början av 1940-talet hyrdes kvarnen av en tysk verkmästare som bostad. Denne önskar köpa kvarnen men nekas av militära skäl. Det var som bekant under andra världskrigets tid och kvarnen utgjorde enligt militärens bedömning en alltför bra observationsplats mot Barkarby flygfält.

Kvarntorp säljs 1955 till kommunen för 250 000. 1957 köper kommunen samtliga andelar i Jakobsbergs Hembygdsgård och blir därmed ägare av kvarnen. Samma år brinner kvarnstugan ner. Själva kvarnen som nu var i mycket dåligt skick, renoveras av kommunen 1958-59. Nya vingar, nya fönster och röd panel.

I drygt tjugo år kan Järfällaborna glädjas åt den restaurerade kvarnen. På sin kulle står kvarnen som en erkänd symbol och blickar ut över Järfälla kommun och dess invånare.

1980 brinner kvarnen ner till grunden och återuppförs 1981 i samma utseende som innan. En sensommarnatt 1997 brinner kvarnen igen. Kvarnen återskapas ytterligare en gång. Men år 2005 i juli brinner det igen på kullen och idag står bara grunden kvar.